Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ympäristövaliokunta

Lausunto
26.10.2017

TEM/1000/00.06.01/2017

Viite: O 49/2017 vp, Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 22 §:ssä on määritelty valtakunnallisesti merkittävät asiat, joista alueidenkäyttötavoitteita voidaan antaa. Valtioneuvosto linjaa valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla alueidenkäyttöä valtakunnallisesti merkittävissä asioissa, jotka ovat tärkeitä koko maan kestävän kehityksen kannalta.

Suomen pitkän aikavälin tavoitteena on hiilineutraali yhteiskunta. Parlamentaarisen energia- ja ilmastokomitean lokakuussa 2014 julkaisema mietintö "Energia- ja ilmastotiekartta 2050" toimii strategisen tason ohjeena kohti tätä tavoitetta. Tiekartassa arvioitiin keinot vähähiilisen yhteiskunnan rakentamiseksi ja Suomen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi 80 −95 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2050 mennessä

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) pitää Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen –asiakirjaa hyvänä. TEM edustus on osallistunut asiakirjan valmistelleen yhteistyöryhmään. Alueiden käyttötavoitteet vaikuttavasti merkittävästi alueiden kehittämiseen ja ne tukevat valtioneuvoston alueiden kehittämisen tavoitteita. Kasvua ja hyvinvointia tukeva ja uudistava alueiden käytön kehittäminen ovat mahdollisuus elinkeinoille. Alueidenkäyttö vaikuttaa osaltaan ihmisten eriarvoistumisriskiin. Hyvällä suunnittelulla voidaan edistää sosiaalista osallisuutta ja integroitumista ml. kotoutuminen. Ilmiö koskee kaikkia aluemuotoja, ei vain kaupunkeja. Strategiset kärjet, kuten yritysten uudistaminen, energian kustannustehokas saatavuus ja ympäristötavoitteet luovat kasvua hyödyntämällä Suomen omia vahvuuksia maailmantalouden liiketoimintaympäristössä.

Innovaatioteknologioiden laajamittainen hyödyntäminen edellyttää taloudellisten ohjauskeinojen, kuten verotuksen ja päästökaupan lisäksi hyvää maankäytön suunnittelua. Tällä hetkellä noin kolme neljännestä kasvihuonekaasupäästöistä syntyy energian tuotannosta ja kulutuksesta, kun siihen lasketaan mukaan liikenteen käyttämä energia. Päästöjä syntyy myös teollisuuden prosesseista, maataloudessa maaperästä ja kotieläinten kasvatuksesta sekä jätesektorilta. On keskeistä, että alueidenkäytössä huomioidaan elinkeinoelämän muutokset ja että alueidenkäytöllä luodaan edellytyksiä ja mahdollisuuksia uusille liiketoimintamahdollisuuksille ja markkina-avauksille.

Alueiden käytön suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon erilaisten tuotantomuotojen jakelun ja käytön järjestelmissä tapahtuvat muutokset. Hallittuun muutokseen tarvitaan useita eri keinoja ja näiden yhdistelmiä, kuten tuuli- ja aurinkoenergiaratkaisujen, energiansiirron ja energian käyttäjien tarpeiden huomioonottamista. Tärkeitä ovat myös erilaisten liikennemuotojen mahdollistaminen älykkäillä matka- ja logistiikkaketjuilla. Rakennetun ympäristön energiaa säästävät ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävät älykkäät sähkön siirtoverkko- ja liikenneratkaisut.

Suomessa on suunnitteilla useita merkittäviä luonnonvarojen hyödyntämiseen perustuvia koti- ja ulkomaisia biotalousinvestointeja. Päätösluonnoksessa todetaan, että alueidenkäytössä luodaan edellytyksiä bio- ja kiertotaloudelle sekä varaudutaan myös tarvittaviin logistisiin ratkaisuihin. Toimivalla infrastruktuurilla ja logistiikalla parannetaan investointihankkeiden toteutettavuutta.

Asiakirjassa esitetään, että ympäristöministeriön tulee edistää ja seurata VAT-päätöksen toimeenpanoa eri viranomaisten toiminnassa ja alueidenkäytön suunnittelussa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Tämä on hyvä asia. On erittäin tärkeää, että valtion viranomaiset järjestävät keskinäisen toimielimen tai muun yhteistyömallin valtion tavoitteiden ja näkemysten saattamiseksi tulevan maakuntahallinnon päätöksentekoon.

Ylitarkastaja Juha Karila